Załącznik nr 1 do Uchwały nr 1 Rady Uczelni ASP z dnia 2 sierpnia 2019 roku

Opinia na temat projektu Statutu Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego

(wersja z dnia 28 czerwca 2019 roku przesłana RU ASP w dniu 4 lipca 2019 roku)

Rada Uczelni po zapoznaniu się z treścią projektu Statutu Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego (wersja z dnia 28 czerwca 2019 roku przesłana RU ASP w dniu 4 lipca 2019 roku) poniżej przedstawia swoje zastrzeżenia dotyczące opiniowanego dokumentu:

1. zgodnie z treścią § 17 pkt. 1.1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2018 poz. 1668, dalej w treści niniejszego dokumentu zwaną Ustawa) organami uczelni publicznej są rada uczelni, rektor i senat. Dodatkowo zgodnie z Ustawą Statut uczelni może przewidywać również inne organy uczelni (art.17 pkt. pkt.1) co też zostało zaplanowane w opiniowanym projekcie Statutu – Rada ds. stopni. Zdaniem Rady Uczelni Statut ASP w Łodzi nie powinien jednak odbiegać od kolejności organów, przewidzianej w ustawie. Ta kolejność nie jest przypadkowa i powinna być zachowana, projektując pewien układ wzajemnych instrumentów i pozycji w strukturze władz uczelni.

2. Co do zasady, nadawanie stopni naukowych powinno się odbywać transparentnie i pod okiem najważniejszego organu, czyli Senatu, a nie odrębnej Rady, czyli zgodnie z regułą *peer review* i przez możliwie szerokie gremium Akademii. Rada Uczelni proponuje rozważenie, czy istnieje konieczność przekazania tych kompetencji innemu organowi (Radzie ds. Stopni).

   W przypadku powołania Rady ds. Stopni, zdaniem Rady regulacja z § 75 pkt 10, zgodnie z którą członkostwa w Radzie ds. Stopni nie można łączyć z pełnieniem funkcji organu Akademii, członkostwem w Radzie Uczelni Akademii ani członkostwem w Senacie wymaga ponownego rozpatrzenia w kontekście liczby zatrudnionych profesorów tytularnych i prestiżu organu nadającego stopnie naukowe.

3. W § 23 pkt. 2 Ustawy wymieniono 11 zadań należących do szczególnych kompetencji rektora spośród spraw dotyczących uczelni. W projekcie Statutu przyznano rektorowi dziesiątki innych uprawnień, z których wiele budzi zastrzeżenia. I tak:

   a) w § 11 pkt. 2 projektu Statutu zapisano, że „Tytuł honorowy „Amicus Academiae", najwyższe po tytule doktora honoris causa wyróżnienie uczelniane, przyznaje Rektor po uzyskaniu opinii powołanej przez siebie Komisji ds. nagród i odznaczeń" zaś w § 11 pkt. 3: „Odznakę „Zasłużony dla Akademii" przyznaje Rektor". Wydaje się, że podejmowanie decyzji w takich sprawach wyłącznie przez Rektora, bez konieczności uchwały Senatu albo innego gremium – np. rady ds. stopni, jak przy nadaniu tytułu doktora honoris causa nie jest najbardziej trafnym rozwiązaniem. Dla dobra uczelni i jej społeczności lepiej będzie jeżeli zaszczyty tego rodzaju będą merytorycznie i proceduralnie umocowane w decyzji gremium reprezentantów Akademii. Dla prestiżu tytułu honorowego „Amicus Academiae" oraz odznaki „Zasłużony dla Akademii" także lepiej byłoby gdyby o ich przyznanie mogły wnioskować uprawnione organy uczelni lub określona grupa pracowników uczelni.

   b) W zakresie kompetencji wewnętrznego nadzoru w § 16 pkt. 4 projektu Statutu zostały przyznane rektorowi, szczególne kompetencje do „zawieszania uchwał Senatu" („naruszającej przepisy prawa powszechnie obowiązującego, w tym ustawy, Statutu Akademii bądź innych przepisów wewnętrznych Akademii lub naruszającej ważny interes Akademii").

Zdaniem Rady Uczelni nie istnieją takie uprawnienia nadzorcze w Ustawie i logice struktury rada uczelni – rektor - senat, a sformułowanie „naruszającej ważny interes Akademii" stwarza szeroki margines uznania, przyznając w istocie Rektorowi prawo weta wobec uchwał Senatu, w dodatku weta niezwykle trudnego do odrzucenia (większość 2/3 głosów) taka sama sytuacja jak opisana powyżej w podpunkcie b) ma zastosowanie w przypadku uchwał Rady Uczelni (§ 17 pkt. 1).

c) Zgodnie z § 18 Rektor ASP określa zasady ogłaszania wewnętrznych aktów normatywnych i innych aktów prawnych organów Akademii. Nie ma takiej kompetencji rektora w Ustawie. Ta kompetencja rektora może w niektórych sytuacjach powodować, że uchwały organów uczelni nie będą publikowane. Tymczasem nie ma przeszkód, aby regulacja dotycząca publikowania aktów znalazła się w statucie.

d) Zgodnie z treścią § 26 pkt 4 Przewodniczącego oraz skład komisji senackiej powołuje Senat na wniosek Rektora, Rektor jest zatem jedynym podmiotem proponującym skład osobowy komisji. W sytuacji gdy Rektor nie zawnioskuje o powołanie przewodniczącego oraz składu komisji senackiej (§ 26 pkt 4) Senat nie ma możliwości powołania zarówno stałych, jak i doraźnych komisji senackich.

e) Wydaje się, że w tak istotnej kwestii dla funkcjonowania uczelni jak tworzenie, przekształcanie i likwidacja jednostek organizacyjnych uczelni (§ 76 pkt 5) zasadne byłoby aby Rektor zasięgnął opinii Senatu, jako podstawowego organu przedstawicielskiego, reprezentującego środowisko akademickie uczelni.

f) zgodnie z § 133 pkt 2 projektu Statutu „Rektor tworzy, przekształca i likwiduje stanowiska pracy nauczycieli akademickich oraz nawiązuje i rozwiązuje stosunki pracy z tymi nauczycielami:

   a. na wniosek kierownika jednostki organizacyjnej, do której organizacyjnie przynależy stanowisko;
   b. z własnej inicjatywy, po uzyskaniu opinii kierownika jednostki organizacyjnej, o której mowa w pkt 1) powyżej".

   W tak ważnej kwestii wydaje się zasadne jedynie rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem akademickim na wniosek nauczyciela akademickiego, w pozostałych przypadkach rozwiązanie stosunku pracy winno następować w innym trybie. Rada zwraca także uwagę, że przepis ten jest sprzeczny z treścią § 80 pkt 1.22, zgodnie z którym „politykę osobową" w ramach wydziałów realizuje dziekan.

g) Zbyt szerokie są także kompetencje Rektora w ramach zatrudniania i rozstrzygania konkursu. Zgodnie z § 147 pkt 1 i 2.4. Rektor ma decydujący wpływ na obsadę komisji konkursowej, a na podstawie § 148 pkt 5 decyduje - nawet wbrew rekomendacji komisji - o rozstrzygnięciu konkursu i zatrudnieniu nauczyciela akademickiego. W konsekwencji postępowanie konkursowe prowadzone przez komisję i wola bezpośrednich przełożonych mają znikomy wpływ na decyzje kadrowe.

h) § 138 formułuje przesłanki zatrudniania na stanowisku profesorów uczelni, jednak są to kryteria ocenne. Statut nie formułuje też żadnego trybu procedowania w tej sprawie, co w konsekwencji oznacza, że Rektor, zgodnie z § 133 pkt 2 („Rektor tworzy, przekształca i likwiduje stanowiska pracy nauczycieli akademickich oraz nawiązuje i rozwiązuje stosunki pracy z tymi nauczycielami na wniosek kierownika jednostki lub z własnej inicjatywy po uzyskaniu opinii kierownika") ma pełną dowolność awansowania na profesora uczelni bez udziału żadnego innego gremium uczelni oraz zespołu, w którym ma być taki profesor zatrudniony. Ta szczególnie istotna z punktu widzenia kadrowej polityki uczelni oraz liczby

stanowisk profesorskich (uprawniających m.in. do udziału w gremiach uczelni) kompetencja powinna być uwarunkowana zgodą odpowiednich ciał Akademii.

i) Brak w projekcie Statutu regulacji na temat częstotliwości i trybu oceny okresowej pracowników; projekt Statut wspomina jedynie ,że Rektor ustala jej kryteria. Jest to istotny deficyt regulacji statutowej, tak w kontekście uprawnień pracowniczych (brak m.in. określenia skutków oceny negatywnej i trybu odwołania od decyzji negatywnej), jak i w świetle poważnych konsekwencji dla oceny parametrycznej cyklicznego monitorowania przebiegu pracy zawodowej pracowników.

4. Zdaniem Rady, regulacja dotycząca jednostek organizacyjnych (§ 76 - § 104) powinna poprzedzać ustanowienie funkcji kierowniczych (§ 45 - § 50). Taka kolejność pozwoliłaby na logiczne i klarowne przyporządkowanie celów i pozycji funkcji w strukturze Akademii.

5. Za nieprecyzyjne Rada uznaje sformułowanie § 7 pkt 2, zgodnie z którym „Senat w drodze uchwały może określić warunki uczestnictwa w wykładach, o których mowa w ust. 1 powyżej" jako wyjątku od zasady otwartości wykładów. Jeśli intencją projektodawcy było umożliwienie stworzenia systemu opłat za uczestnictwo w wykładach, to zgodnie z ustawą opłaty pobierane są za kształcenie, w tym potwierdzanie efektów kształcenia, a nie za wysłuchanie wykładu/ów.

6. W statucie (§ 14) brakuje regulacji dotyczącej określenia form aktów prawnych wydawanych przez Rektora (zarządzenia, decyzje itp.).

7. Zastrzeżenie Rady wzbudza treść w § 15 w zakresie upoważnienia Rektora do dokonywania czynności „w tym w jego imieniu". Upoważnienie co do zasady oznacza powierzenie własnej kompetencji osobie upoważnionej, a zatem zawsze są to czynności w imieniu rektora.

8. Za niezgodne z treścią Ustawy Rada uznaje sformułowanie § 16 pkt 1 „Rektor może uchylać lub zmieniać decyzje pracowników Akademii, które są sprzeczne z przepisami powszechnie obowiązującego prawa, Statutem Akademii, uchwałami Senatu lub innymi aktami wydawanymi przez organy Akademii". Należy zauważyć, iż według Ustawy rektor uchyla tylko decyzje samorządu studenckiego - o ile są rażąco sprzeczne z prawem (art. 110 pkt. 8 Ustawy) a nie decyzje pracowników. Ponadto należy podkreślić, że pracownik nie jest organem i nie wydaje żadnych decyzji, a zatem nie można ich uchylać.

9. Za sprzeczne z regulacją ustawową Rada uznaje także przyznanie Senatowi kompetencji odwoływania członków Rady Uczelni (§ 24 projektu Statutu). Członkowie Rady Uczelni mają kadencję określoną ustawowo (art 20 ust. 4 i art. 21) i nie można ich odwołać w trakcie tej kadencji w trybie innym niż ustawowy (skrócenie kadencji może nastąpić tylko decyzją Senatu na wniosek ministra (art. 432 Ustawy). W tym kontekście Rada zwraca także uwagę na tryb odwoływania członka Rady przewidziany w § 39 Statutu.

10. Zdaniem Rady audyt strategii uczelni powinien się odbywać w okresie rocznym a nie w okresie 2 lat jak zaproponowano w projekcie Statutu (§ 27 pkt. 1).

11. Trudne do zaakceptowania i sprzeczne z koncepcją kadencji (dającej upoważnienie do sprawowania funkcji na określony z góry czas) jest dowolne odwoływanie osób pełniących funkcje kierownicze - § 46 pkt. 1 projektu Statutu. Rada zwraca także uwagę na niewiążący charakter opinii Senatu w tym zakresie, co zdaniem Rady, znacząco ogranicza wpływ tego podstawowego organu przedstawicielskiego na kształt i skład kierownictwa Uczelni.

12. Znaczne wątpliwości z punktu widzenia projektowanej struktury uczelni budzi ustanowienie w § 77 projektu Statutu pozycji i kompetencji wydziałów, powodujące w istocie pozbawienie ich samodzielności tak w procesie dydaktycznym jak i działalności artystycznej. Jednym z celów

Ustawy jest wyraźne podzielenie kompetencji na dydaktyczne i naukowe (artystyczne). Wydziały według projektu Statutu nie odpowiadają tej koncepcji. Mają być - jak wynika z regulacji w § 77 - odpowiedzialne za proces kształcenia, ale kompetencje dziekana są nadmiernie kazuistycznie wymieniane. Funkcje dziekana nie znajdują pokrycia w jego kompetencjach i instrumentach, jakimi dysponuje; może działać tylko w ramach upoważnienia udzielonego przez rektora. Wśród licznych kompetencji dziekana nie wskazano, że wydaje decyzje administracyjne w sprawach kształcenia studentów. Nie jest też jasne, jak należy rozumieć w świetle wyłącznych kompetencji Rektora w zakresie zatrudniania i rozwiązywania stosunku pracy sformułowanie, że dziekan „prowadzi politykę osobową". W świetle projektowanej regulacji statutowej nie ma także podstaw, aby przyjąć, że dziekani mają odpowiadać za parametryzację uczelni, nie mają bowiem do tego żadnych instrumentów (z projektu Statutu nawet nie wynika, że są przełożonymi pracowników wydziału).

13. Rada sugeruje zaangażowanie Kanclerza Akademii w proces ustalania limitów miejsca na danym kierunku studiów (§ 106 pkt. 3).

14. W § 139 pkt. 1 „„Na stanowisku profesora wizytującego można zatrudnić, na czas określony, osobę będącą pracownikiem innej uczelni, która posiada co najmniej stopień doktora i jest uznanym autorytetem w określonej dziedzinie lub dyscyplinie" Rada proponuje zamianę spójnika „i" na „lub" umożliwiłoby zatrudnienie na stanowisku profesora wizytującego wybitnych artystów lub krytyków sztuki, którzy nie posiadają stopnia naukowego.

15. Zdaniem Rady niezbyt precyzyjnie wskazany jest w projektowanym statucie tryb stwierdzania nieważności wyborów, w szczególności przesłanki nieważności. Według statutu Komisja Wyborcza stwierdza nieważność wyborów „w przypadku nieprawidłowego ich przebiegu" - a powinno być „w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w przebiegu postępowania wyborczego, które miało (albo mogło mieć) wpływ na wynik postępowania".

16. Statut projektuje niezwykle złożoną i wielopiętrową strukturę Akademii. Ustawa zezwala w jednostkach uczelni tworzyć: „w szczególności: wydziały, instytuty, katedry, zakłady, centra i kolegia", jednak celem regulacji ustawowej jest, aby strukturę uczelni uprościć i uczynić bardziej efektywną, a nie tak skomplikowaną, trudną w konsekwencji do sprawnego zarządzania i prowadzącą do mnożenia stanowisk i struktur.

17. Wątpliwości Rady budzi także konstrukcja przepisu przejściowego - § 195: „Nauczyciele akademiccy podlegają ocenie okresowej za okres od dnia 01 października 2015 r. do dnia 30 września 2020 r. na podstawie przepisów dotychczas obowiązujących. W terminie do 31 czerwca 2020 r. Rektor ustali nowe zasady i terminy przeprowadzania okresowej oceny pracowników". Regulacja ta wydaje się być wysoce niekorzystna z punktu widzenia parametryzacji za lata 2019-2020, która będzie przeprowadzona na nowych warunkach. Zamrożenie systemu na dwa lata nie może przynieść dobrych efektów, nie ma ponadto z oczywistych powodów możliwości określenia terminu do 31 czerwca 2020 roku.

Zaprojektowane przepisy w dużej mierze powtarzają (ale pozornie) dotychczasowe regulacje. Do tej pory wydziały były jednostkami uczelni z dużą samodzielnością, obecna ustawa zakłada centralizację, a zatem to uczelnia ma wyłączne kompetencje. Ideą ustawy było też podzielenie kompetencji na dydaktyczne i naukowe (artystyczne). Wydziały w zaprojektowanym statucie nie odpowiadają tej koncepcji. Mają być - jak wynika z ich kompetencji - odpowiedzialne za proces kształcenia, ale kompetencje są nadmiernie kazuistycznie wymieniane.

Poza wymienionymi powyżej zastrzeżeniami Rada Uczelni zwraca uwagę na liczne powtórzenia w treści projektu Statutu przepisów ustawy (m.in. § 6 pkt 1 to art. 12 ustawy). W innych z kolei miejscach statut nie powołuje się na regulacje ustawy - choć powinien to czynić, ograniczając zakres i tryb swoich regulacji (np. używając sformułowania: „na zasadach i zakresie regulowanym ustawą"; dotyczy to m.in, monitorowania karier absolwentów (§ 5 pkt 5) - ustawa zastrzega w jakim czasie i zakresie uczelnia ma tę kompetencję - art. 352 ust. 14-16 ustawy. W przedstawionym projekcie statutu zawarte są także wewnętrzne powtórzenia (np. o autonomii i samodzielności uczelni (preambuła i § 4 pkt 1 i pkt 2), błędy językowe, np. „za wyjątkiem" (§ 7 pkt. 1) czy niefortunne sformułowania (ogłoszenie decyzji - § 82), nieprecyzyjne sfomułowania jak: „narusza ważny interes Akademii" (§ 82 pkt. 1) i „inne osoby powołane przez Dziekana" (§80 pkt. 2) oraz zaznaczenia w tekście w kolorze czerwonym lub podkreślenia, które wskazują, że przedstawiony do oceny projekt Statutu nie jest wersją ostateczną.

Reasumując powyższe uwagi szczegółowe, Rada Uczelni ASP uznaje, że przedstawiony do zaopiniowania projekt Statutu zawiera istotne błędy i mankamenty, które powodują zachwianie relacji między rektorem a pozostałymi organami uczelni i marginalizację roli tych ostatnich w zarządzaniu uczelnią, a także projektuje trudną do sprawnego zarządzania strukturę Akademii.

Statut, mimo że jest aktem bardzo obszernym nie zawiera nadto istotnych regulacji dotyczących statusu pracowników Akademii Sztuk Pięknych, w tym dotyczących ich awansowania, zatrudniania i rozwiązywania stosunku pracy, a także oceny działalności artystycznej i dydaktycznej. W przedstawionym projekcie zauważalny jest także brak efektywnych instrumentów uzyskiwania wysokiej jakości artystycznej i naukowej.

Przewodniczący
Rady Uczelni Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi

dr inż. Jacek Michalak

Łódź, dnia 2 sierpnia 2019 roku